

Middelen voor

De La Salle

Naam:	Niels Massar
Studentnr.:	535664
Klas:	SPH-DG01
Profiel:	Jeugdzorg
Docent:	Ardwi Klein Entink
Opdrachtgever:	Sander van Eeuwijk
Organisatie:	De La Salle
Studiegenoot:	Nina Wanders
Inleverdatum:	23-01-2017

EEN WOORDJE VOORAF

Geachte lezer,

De afgelopen zes maanden heb ik samen met Nina Wanders ons afstudeeronderzoek uitgevoerd binnen Linde 4, onderdeel van De La Salle. Het team van Linde 4, en met name Sander van Eeuwijk, heeft zich ontzettend coöperatief en open opgesteld ten aanzien van het onderzoek. Dit maakte dat het erg prettig was om met hen samen te werken en vóór hen een product te ontwikkelen. Om tot het uiteindelijke resultaat te komen willen we ook de medewerkers van andere behandelgroepen bedanken voor hun eerlijkheid. Voor ons onderzoek waren de gesprekken met Twan van Dijck erg steunend. Door de informatie uit deze gesprekken hebben we ons onderzoek meer richting kunnen geven om het team van Linde 4 te ondersteunen bij het middelengebruik door jongeren. In het onderzoek hebben we ook gesprekken gevoerd met medewerkers van Novadic Kentron. Zij waren erg enthousiast, open en eerlijk over de mogelijkheden vanuit de samenwerking.

Om dit onderzoek tot een succes te brengen wil ik Nina Wanders bedanken voor de prettige samenwerking. Door de fijne manier van communiceren en rekening houden met elkaar zijn we tot een mooi resultaat gekomen. In dit voorwoord wil ik ook Ardwi Klein Entink en mijn studiegenoten bedanken voor hun heldere antwoorden op vragen.

Veel leesplezier.

Inhoud

Een woordje vooraf	1
Van signaal naar oplossing	3
De oplossing is een handreiking	4
Een handreiking vóór en dóór de medewerkers	6
De samenkomst van behoeften in de handreiking	7
De rode draad in de aanpak van middelengebruik	9
Vernieuwend en effectief door samenhang	11
Werkzaam door eenvoud en ontwerp	13
Literatuur	14
Bijlagen	15
Bijlage één: De handreiking middelen voor middelen	16
Bijlage twee: de implementatie video	35
Bijlage drie: poster	36

VAN SIGNAAL NAAR OPLOSSING

De La Salle is een specialistisch orthopedagogisch behandel- en expertisecentrum voor jongeren in de leeftijd van 4 tot 23 jaar. De La Salle is er om jongeren met een licht verstandelijke beperking en (zeer) ernstige gedragsproblemen en/of psychiatrische problemen op professionele wijze te behandelen, te adviseren en te ondersteunen (De La Salle, z.d.). Binnen Linde 4, één van de behandelgroepen van De La Salle, werden ten tijde van het onderzoek tien jongeren in de leeftijd van 15 tot en met 21 jaar behandeld. Van deze tien jongeren kwamen er gemiddeld acht wekelijks óf dagelijks in aanraking met drugs en/of alcohol. Medewerkers hebben hierop verschillende interventies ingezet om het middelengebruik terug te dringen. Echter, bleken deze interventies niet het gewenste effect te hebben.

Jongeren verblijven maar een specifieke periode binnen Linde 4. Daarom is de keuze gemaakt om het onderzoek te richten op de medewerkers, zodat zij ondersteunt worden in hun handelen. Het doel van het onderzoek is daarom: *'de medewerkers worden, passend bij de missie en visie van de organisatie, ondersteund in hun handelen bij middelengebruik door jongeren.'* Om het doel te kunnen behalen is op verschillende niveaus onderzoek gedaan namelijk:

- Wat zegt de literatuur;
- Wat zijn de behoeften van de medewerkers;
- Hoe handelen ze op andere behandelgroepen;
- Welke mogelijkheden zijn beschikbaar binnen De La Salle;
- Wat zijn de mogelijkheden vanuit de samenwerking met Novadic Kentron.

Door de vijf bovenstaande niveaus te onderzoeken is een helder beeld gecreëerd waarop medewerkers ondersteund kunnen worden in hun handelen bij middelengebruik door jongeren. Deze resultaten en conclusies van het onderzoek zijn gepresenteerd aan het team van Linde 4. Daaruit is een aanbeveling gedaan om een handreiking te ontwikkelen waarmee de medewerkers ondersteund worden in hun handelen.

In dit verslag, middelen voor middelen, zal eerst worden verduidelijkt waarom een handreiking de oplossing is tot het ondersteunen van de medewerkers. Daarna wordt beschreven hoe het product voor en door de medewerkers is ontwikkeld. Vervolgens wordt onderbouwt hoe de behoeften van de medewerkers terug komen in de handreiking. Het product is ontwikkeld om als "rode draad" te fungeren. Medewerkers kunnen de informatie uit de handreiking gebruiken ter ondersteuning in hun handelen bij middelengebruik door jongeren. Hierna zal worden verduidelijkt hoe de samenhang van instrumenten zorgt voor een vernieuwend product voor de medewerkers. Aan het einde van het verslag, middelen voor middelen, is beschreven hoe de vormgeving een bijdrage levert in het overbrengen van de inhoud. Als laatste is een opsomming van gebruikte literatuur toegevoegd, en in bijlage één is de handreiking geplaatst.

Om een beter beeld te krijgen van de onderbouwing is het aan te raden eerst de handreiking te lezen. Daarnaast wordt in het verslag gesproken over het team en de medewerkers. Daarmee wordt het team en de medewerkers van Linde 4 bedoeld.

DE OPLOSSING IS EEN HANDREIKING

Om de onderzoeksvraag “hoe kunnen de medewerkers van Linde 4 ondersteund worden in hun handelen bij middelengebruik door jongeren?” te kunnen beantwoorden is op verschillende niveaus gekeken naar het ondersteunen van medewerkers. De data uit het onderzoek bestaat uit minder gestructureerde data. Om deze data te kunnen analyseren zijn verschillende technieken gebruikt. Voor het analyseren van de data uit deskresearch is gebruik gemaakt van labels op themawoorden. De data uit verschillende half-gestructureerde interviews is geanalyseerd doormiddel van horizontaal vergelijken. Hierdoor kon de informatie sneller gefilterd worden. Daarnaast is ook gebruik gemaakt van het analyseren aan de hand van categorieën (Donk & Lanen, 2012).

Van de conclusies naar de oplossing.

Uit deskresearch blijkt dat de aanpak van middelengebruik bij risicodoelgroepen gericht dient te worden op preventie. De selectieve en geïndiceerde preventie wordt veelal vormgegeven door psycho-educatie, toepassen van ontwikkelde instrumenten, medicatie en het toepassen van motiverende gespreksvoering. Uit het behoefteonderzoek kan worden geconcludeerd dat medewerkers behoefte hebben aan deskundigheidsbevordering en praktische handvaten. De medewerkers benoemen meer kennis te willen over de middelen, motiverende gespreksvoering en beschikbare instrumenten. Uit het interview met Twan van Dijk, aandachtfunctionaris middelengebruik, blijkt dat in 2017 nieuwe mogelijkheden worden aangereikt om de deskundigheid van medewerkers te vergroten. Medewerkers kunnen zich inschrijven voor een e-learning over het herkennen van middelengebruik en ze kunnen worden geschoold in het toepassen van de motiverende gespreksvoering.

Uit de gesprekken met de medewerkers van andere behandelgroepen en de behandelcoördinator van Linde 4 blijkt dat er minimaal gebruik wordt gemaakt van beschikbare instrumenten aangeboden vanuit De La Salle. Ook zijn de beschikbare instrumenten niet bekend bij hen. De La Salle heeft dus verschillende mogelijkheden “in huis” om medewerkers te ondersteunen bij middelengebruik door jongeren. Door het gebrek aan kennis over de beschikbare instrumenten, hebben medewerkers onvoldoende zicht op een passend instrument voor een jongere. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de interne communicatie binnen De La Salle beter dient worden afgestemd. Het is aannemelijk dat wanneer medewerkers kennis hebben van de beschikbare instrumenten, deze ook eerder worden ingezet bij de behandeling van jongeren.

De La Salle werkt samen met Novadic Kentron, een organisatie gericht op verslavingsproblematiek. Door deze samenwerking zijn verschillende mogelijkheden ontstaan. Zo kunnen medewerkers van Novadic Kentron ingezet worden bij voorlichting, deskundigheidsbevordering, casusbespreking en/of motivatie-gesprekken met jongeren. Wanneer het team daar behoefte aan heeft kan een aanvraag bij de behandelcoördinator gedaan worden. Uit het interview met de preventie-medewerkers van Novadic Kentron komt ook naar voren dat de medewerkers graag in een eerder stadium geïnformeerd worden. Op dat moment ervaren jongeren nog minder voordelen van gebruik

Een handreiking dus?!

Om de medewerkers optimaal te kunnen ondersteunen wordt aangesloten bij hun behoeften. De organisatie biedt in 2017 al verschillende mogelijkheden aan medewerkers om de deskundigheid rondom middelengebruik te bevorderen. Het team heeft aangegeven daarnaast behoeften te hebben aan praktische handvaten bij middelengebruik door jongeren. Daarom wordt binnen dit product aangesloten bij de behoeften die nog niet vervuld zijn/zullen worden door De La Salle. De medewerkers benoemen zich machteloos te voelen. Ze weten niet wanneer ze welk instrument ze in kunnen zetten. Hier wordt op ingespeeld door een handreiking te ontwikkelen, die medewerkers ondersteund bij het bieden van zorg op maat. Tijdens “de denktank” hebben medewerkers de mogelijkheid gekregen om mee te denken over de invulling van de handreiking. Uit deze brainstorm zijn de grote lijnen van de handreiking bepaald.

Door het ontwikkelen van een handreiking worden medewerkers ondersteund in hun handelen bij middelengebruik door jongeren. De La Salle heeft verschillende instrumenten waar iedereen gebruik van kan maken, echter weten (te) weinig medewerkers van deze mogelijkheden. Doordat medewerkers inzichtelijk hebben wat de mogelijkheden zijn, kunnen zij samen met de jongeren een betere inschatting maken voor een passende behandeling. Deze handreiking is ook een middel om de interne communicatie te verbeteren. Door het gebruik van de handreiking weten de medewerkers, van alle lagen, binnen de organisatie welke instrumenten beschikbaar zijn ter preventie van middelengebruik door jongeren.

EEN HANDREIKING VÓÓR EN DÓÓR DE MEDEWERKERS

Uit de resultaten van het onderzoek kan geconcludeerd worden dat de medewerkers behoeften hebben aan praktische handvaten. Door het ontwikkelen van een handreiking worden de beschikbare instrumenten en interventie mogelijkheden inzichtelijk gemaakt. Tijdens de presentatie van de onderzoeksresultaten was het gehele team aanwezig. Binnen deze presentatie is de mogelijkheid gecreëerd voor medewerkers om mee te denken over de inhoud en vormgeving van de handreiking. Uit de resultaten van “de denktank” blijkt dat de medewerkers behoeften hebben aan de volgende onderwerpen in de handreiking:

- De visie van Linde 4;
- Tips en tricks over de motiverende gespreksvoering;
- Signalen van verschillende middelen (tabak/drugs/alcohol/gaming);
- De beschikbare instrumenten vanuit De La Salle;
- Interventiemogelijkheden vanuit en bij Novadic Kentron.

Samenwerking gezocht..

Donk & Lanen (2012) benoemen dat bij handreikingen de echte deskundigheid altijd aanwezig is op de werkvloer. Om deze kennis te delen met alle werknemers is vaak een verbinding nodig, zodat eenduidig wordt aangegeven wat de mogelijkheden zijn, en hoe deze ingezet kunnen worden. De onderzoeksvraag is gericht op de medewerkers van Linde 4. Door onder andere de onderzoeksvraag wordt de essentie van de inhoud extra kracht bijgezet. Al de mogelijkheden om de medewerkers te ondersteunen bij middelengebruik door jongeren, zijn gepresenteerd aan het gehele team. Daaruit hebben de medewerkers zelf de bovenstaande punten gekozen om tot de inhoud van de handreiking te komen. Het is een product voor en door de medewerkers, en daarom hebben zij de vrijheid gekregen om de inhoud te bepalen.

Tijdens het ontwikkelen van het product is rekening gehouden met de innovatiecyclus (Donk & Lanen, 2012). Om het product aan te laten sluiten bij de wensen is telkens contact behouden met de medewerkers van Linde 4. Zo is continue feedback verkregen over de inhoud en de vormgeving, zodat dit bijgestuurd kon worden in het product. Nadat de aanpassingen zijn doorgevoerd, is het product opnieuw gepresenteerd en kon het in gebruik genomen worden door de medewerkers. Om de vormgeving aan te laten sluiten bij De La Salle als organisatie, is gekozen om de hoofdkleur van het verslag blauw te maken. Deze keuze is gemaakt omdat blauw ook de hoofdkleur van het logo van De La Salle is. Hierdoor zal het verslag eerder worden geïdentificeerd als product ontwikkeld voor en door De La Salle. In bijlage één is het ontwikkelde product weergegeven.

DE SAMENKOMST VAN BEHOEFTE IN DE HANDREIKING

De medewerkers geven aan behoeften te hebben aan deskundigheidsbevordering en praktische handvaten. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat in 2017 trainingen en cursussen worden ontwikkeld voor medewerkers. Door middel van deze mogelijkheden kan de deskundigheid van de medewerkers bevorderd worden. Daarom richt dit onderzoek zich op het ontwikkelen van praktische handvaten voor de medewerkers.

Van theorie naar praktijk

Vanuit het literatuuronderzoek kan geconcludeerd worden dat de aanpak van middelengebruik gericht dient te worden op preventie of behandeling. Echter valt de behandeling van middelenmisbruik (verslaving) niet binnen de expliciete expertise van De La Salle. Daardoor is het wenselijk dat de aanpak binnen De La Salle gericht wordt op de preventie van middelengebruik. Ter preventie heeft De La Salle verschillende instrumenten en mogelijkheden “in huis”. Tijdens de presentatie zijn deze instrumenten en mogelijkheden gepresenteerd aan de medewerkers. Donk & Lanen (2012) benoemen dat door de medewerkers te betrekken bij het ontwerpproces de handreiking herkenbaar wordt voor hen, en zal beter toepasbaar zijn voor de praktijk. Daarom hebben de medewerkers de mogelijkheid gekregen om mee te denken over de inhoud van de handreiking. Na de “denktank” zijn de ideeën van medewerkers gefilterd en verduidelijkt waarna de handreiking ontwikkeld kon worden.

Migchelbrink (2012) beschrijft dat kwaliteitseisen bij een praktijkgericht onderzoek gericht dienen te worden op bruikbare kennis. Door de medewerkers te betrekken wordt de afstemming met de praktijk gezocht. Het onderzoek is gericht op middelengebruik en gericht op de medewerkers omdat de jongeren nog kunnen wisselen van behandelgroep. Om de handreiking nog beter aan te laten sluiten bij de praktijksituatie zijn kwaliteitseisen opgesteld. Deze zijn geformuleerd uit de input van de medewerkers tijdens “de denktank”. Nadat de hoofdlijnen zijn opgesteld, is hierover de afstemming met het team gezocht. Om de inhoud te toetsen zijn kwaliteitseisen opgesteld, namelijk:

- De visie van Linde 4 wordt beschreven;
- Signalen van middelengebruik en/of gaming;
- Handvaten bij het toepassen van de motiverende gespreksvoering;
- Een uitleg van alle beschikbare instrumenten vanuit De La Salle;
- De mogelijkheden vanuit de samenwerking met Novadic Kentron.

Het team heeft een duidelijke stem gekregen binnen de ontwikkeling van het product. De tevredenheid van de medewerkers wordt getoetst doormiddel van een doorgaande dialoog. Tijdens o.a. teamvergaderingen wordt het concept voorgelegd aan het team. De ontvangen feedback wordt daarna verwerkt binnen de handreiking (Migchelbrink, 2012, p. 239).

Het bundelen van de krachten

Doormiddel van de handreiking worden medewerkers ondersteund om zorg op maat bieden. In de handreiking staan verschillende mogelijkheden die ingezet kunnen worden ter preventie van middelengebruik. Door het inzichtelijk maken van de beschikbare instrumenten kunnen medewerkers, in samenspraak met jongeren, een passende interventie inzetten. In de richtlijn middelengebruik voor jeugdhulp en jeugdbescherming (2016) wordt beschreven dat de basishouding vanuit de motiverende gespreksvoering de “rode draad” is in de preventie van middelengebruik. Daarbij wordt ook benoemd dat een eenduidig beleid ondersteunend is voor de aanpak van middelengebruik door jongeren.

Het team is betrokken bij het maken van de keuzes over de inhoud van de handreiking. Tijdens de teamvergadering is meerdere malen het concept van de handreiking besproken. Dit wordt gedaan omdat de handreiking valt binnen de inhoudelijke categorie. Donk & Lanen (2012) beschrijven dat een bij inhoudelijk product altijd de afstemming gezocht dient te worden met de praktijk. Doordat de handreiking zich richt op de mogelijk te hanteren methodieken, en de visie op de zorg wordt de afstemming voor de inhoud gezocht tijdens teamvergaderingen.

DE RODE DRAAD IN DE AANPAK VAN MIDDELENGEBRUIK

Middelengebruik is een onderdeel binnen de Nederlandse samenleving, en dat is voor de jongeren die behandeld worden binnen De La Salle niet anders. Echter vallen zij, door kind eigen problematiek en de licht verstandelijke beperking, binnen een risico-doelgroep. De La Salle heeft een beleidsnotitie geformuleerd, waarin de visie omtrent middelengebruik wordt beschreven. Daarbij worden ook de mogelijkheden in de samenwerking met Novadic Kentron benoemd. Buiten de beleidsnotitie om heeft De La Salle verschillende instrumenten die gebruikt kunnen worden ter preventie van middelengebruik. Echter, binnen het team van Linde 4 was geen weet van de beschikbare instrumenten. Uit de gesprekken met andere behandelgroepen en de handelcoördinator van Linde 4 kan worden geconcludeerd dat bij hen ook niet bekend was welke instrumenten De La Salle ter beschikking heeft.

Een handreiking als oplossing!?

Verhagen (2013) benoemd dat ondersteunende processen zich richten op het scheppen van voorwaarden om de primaire processen goed te laten verlopen. Deze processen zijn, in principe, onzichtbaar voor de medewerkers. Binnen deze ondersteunende processen vallen o.a. het beheer van de voorraad en documenten. Door het inzichtelijk maken van de mogelijkheden omtrent middelengebruik, worden de medewerkers ondersteunt in hun functioneren om zorg op maat te kunnen bieden. De handreiking is het verlengstuk van de beleidsnotitie. Doormiddel van de handreiking kan, samen met de jongere, een inschatting worden gemaakt over welk instrument wat het beste aansluit. Hierdoor worden de medewerkers ondersteunt in hun handelen bij middelengebruik door jongeren.

De implementatie van de handreiking zorgt voor een verankering tussen de beschikbare instrumenten en de beleidsnotitie van De La Salle. Door de verankering wordt samenhang gebracht tussen alle losse onderdelen rondom de preventie van middelengebruik binnen Linde 4. Door al de verschillende mogelijkheden bij elkaar te brengen, is de handreiking het “cement” voor medewerkers om te kunnen handelen bij middelengebruik door jongeren (Pater, Roest, Dubbeldam & Verweijen, 2008). De handreiking kan worden gebruikt als adviseur aan de medewerkers. In het product worden verschillende mogelijkheden tot interventie aangeboden, waardoor de medewerker zelf deze keuze kan maken.

Effectiviteit in beeld

Aan het begin van het onderzoek werdesignaleerd dat 80% van de jongeren, die behandeld worden binnen Linde 4, wekelijks en/of dagelijks middelen (drugs) gebruiken. Medewerkers hebben door middel van verschillende interventies geprobeerd om het middelengebruik door jongeren te verminderen. De resultaten van deze interventies waren minder effectief dan gehoopt. Vanaf dit moment is gekozen om het onderzoek te richten op de medewerkers. Deze keuze is gemaakt omdat jongeren vaak wisselen van behandelgroep, in tegenstelling tot de medewerkers van het team van Linde 4.

De medewerkers worden beter gepositioneerd door de praktische handvaten in de handreiking. Daardoor wordt de mogelijkheid gecreëerd dat de preventie van middelengebruik beter afgestemd kan worden aan de desbetreffende jongere. Waar medewerkers in eerste instantie niets wisten van de beschikbare mogelijkheden binnen De La Salle, zijn deze nu inzichtelijk gemaakt. Door ook een korte uitleg van visie en basishouding krijgen de medewerkers ook praktische tips in het toepassen van de beschikbare instrumenten.

Het product is nog niet in gebruik, echter is bij het ontwikkelen van de handreiking veel de afstemming gezocht met het team. Zo is samen met het team de visie ontwikkeld en zijn de beschikbare instrumenten doorlopen. Het team heeft telkens feedback gegeven over de beschreven informatie. Door het team continue te betrekken bij de ontwikkeling van de handreiking wordt geprobeerd betrokkenheid en draagvlak te creëren. Pater, Roest, Dubbeldam & Verweijen (2008) beschrijven dat communiceren belangrijk is bij het implementeren van een “nieuw” product. Doordat de actieve inbreng van de medewerkers wordt gemaximaliseerd ontstaat het motto; “samen bedenken, samen doen. Hierdoor voelen medewerkers zich meer gehoord en verbonden met de handreiking, waardoor ze het eerder in gebruik nemen.

Groot, groter & grootst

Het onderzoek is gericht op Linde 4. Binnen De La Salle zijn echter nog 24 andere behandelgroepen waar jongeren verblijven. Op iedere behandelgroep bestaat de mogelijkheid dat middelengebruik door jongeren aan de orde is. Tijdens het onderzoek is het contact behouden met Twan van Dijk, aandachtfunctionaris middelengebruik van De La Salle. Hij gaf aan enthousiast te zijn over de handreiking voor Linde 4, en mee te willen denken over het toepasbaar maken voor de gehele organisatie.

VERNIEUWEND EN EFFECTIEF DOOR SAMENHANG

Verbeek (2006) beschrijft dat een systematische kwaliteitsbevordering bestaat uit gerichte activiteiten. Door de stapsgewijze besluitvorming kijkt men kritisch naar de gekozen oplossing, en laat deze aansluiten bij de behoeften van de medewerkers. Verbeterprocessen ondersteunen alle lagen binnen de organisatie. Het verbeteren van de ondersteunende processen, zoals het beleid rondom middelengebruik, biedt handvaten aan medewerkers om te handelen (Bakker & Meertens, 2014).

Vernieuwend door samenhang

Door de gecombineerde inhoud is de handreiking een vernieuwend product. De samenhang zorgt voor de ondersteuning van de medewerkers in hun handelen bij middelengebruik door jongeren. In de handreiking wordt de visie, ontwikkeld door de medewerkers, beschreven.

Donk & Lanen (2012) beschrijven dat een visie dient aan te sluiten bij het team, maar ook bij de kernwaarden van de organisatie. Door het team te raadplegen bij het ontwikkelen van de visie wordt deze “gedragen” door hen. Dit zorgt er voor dat de medewerkers meer affiniteit hebben met de ontwikkelde visie waardoor daar ook naar gehandeld kan worden.

Motiverende gespreksvoering is essentieel in de aanpak van middelengebruik. Doordat jongeren zelf worden gestimuleerd tot het uitspreken van verandertaal worden ze intrinsiek gemotiveerd tot gedragsverandering (Veen & Goijarts, 2012). In de handreiking zijn de stadia van gedragsverandering toegevoegd zodat medewerkers hun basishouding ten aanzien van middelengebruik aan kunnen passen. Het is een samenvatting waarbij tips en tricks zijn toegevoegd zodat de medewerkers ondersteunt worden in hun handelen.

In de handreiking is ook een signalenlijst toegevoegd die medewerkers ondersteunt in het signaleren van middelengebruik door jongeren. Het signaleren van middelengebruik is relatief lastig doordat niet alle signalen zichtbaar hoeven te zijn bij jongeren. Door de signalen te benoemen krijgen de medewerkers meer inzicht in de mogelijke symptomen, wat hen ondersteunt in het handelen bij middelengebruik door jongeren.

Daarnaast zijn ook al de beschikbare instrumenten, met een korte uitleg, toegevoegd aan de handreiking. Daarbij is ook beschreven hoe de medewerkers de instrumenten kunnen verkrijgen. Binnen de beschrijving van de instrumenten is onderscheid gemaakt. Zo zijn de instrumenten gericht op voorlichting, geïndiceerde preventie en excessief gebruik los van elkaar beschreven. Door de samenhang van de handreiking zien medewerkers overzichtelijk wat de mogelijkheden zijn tot een interventie.

Stap voor stap

Aan het begin van het onderzoek waren de mogelijkheden tot preventie van middelengebruik door jongeren niet bekend bij de medewerkers. Door de komst van de handreiking hebben de medewerkers inzichtelijk gekregen wat er allemaal mogelijk is en hoe ze daar op dienen te handelen. Daardoor lijkt de effectiviteit van de handreiking ontzettend groot. De medewerkers kunnen direct zien welke instrumenten beschikbaar zijn, en waar ze op moeten letten in het toepassen van de motiverende gespreksvoering. De handreiking is ontwikkeld voor Linde 4. De beschreven visie is ontwikkeld voor en door deze specifieke behandelgroep. De verdere inhoud van de handreiking is algemeen en zou op iedere behandelgroep gebruikt kunnen worden. Voor implementatie van de handreiking op andere behandelgroepen moet draagvlak gecreëerd worden. Daarvoor zijn acties uitgezet, door gesprekken te plannen met Twan van Dijk. Als de handreiking De La Salle breed wordt geïmplementeerd kunnen alle medewerkers effectiever een instrument inzetten wanneer middelengebruik aan de orde is.

Koraalgroep bestaat uit elf stichtingen, waarvan De La Salle er één is. Deze stichtingen zijn actief binnen de jeugdzorg, gehandicaptenzorg, speciaal onderwijs, arbeidstoeleiding en maatschappelijke opvang (Koraalgroep, z.d.). De mensen die behandeld worden binnen één van deze stichtingen vallen binnen de risico-doelgroep. Dat komt doordat zij meer beïnvloedbaar zijn en de risico's en gevolgen op korte en lange termijn minder goed kunnen inschatten (Nagel, Trentelman, Kemna & Didden, 2013). De handreiking zou dan per stichting inhoudelijk aangepast moeten worden, maar het format zou gebruikt kunnen worden. Dit is een aanname, omdat niet bekend is wat binnen de andere stichtingen gedaan wordt in de aanpak van middelengebruik.

Eerder is vooral geschreven over de effecten voor de medewerkers en de organisatie. Het ontwikkelen van de handreiking heeft ook effecten voor de jongeren. Doordat Linde 4 een visie heeft ontwikkeld over middelengebruik kan dit eenduidig door het gehele team uitgestraald worden naar de jongeren. De jongeren verkrijgen hierdoor meer duidelijkheid en weten waar ze aan toe zijn. Daarbij kunnen de jongeren mee beslissen wat een passend instrument zou zijn in de aanpak van middelengebruik voor hem of haar. De aanpak van middelengebruik draait om motivatie, door jongeren te betrekken bij de behandeling wordt deze ook vergroot (Veen & Goijarts, 2012).

WERKZAAM DOOR EENVOUD EN ONTWERP

Om de handreiking kenbaar te maken binnen het team is gebruik gemaakt van formering, doordat wederzijdse beïnvloeding heeft plaatsgevonden (Donk & Lanen, 2012). Het format is voorgelegd aan het team waarna zij hebben meegedacht over de inhoud van de handreiking.

De verspreiding en implementatie van de handreiking

Donk & Lanen (2012) geven aan dat het daadwerkelijke gebruik van de handreiking afhankelijk is van een aantal factoren. De handreiking maakt het werk eenvoudiger voor de medewerkers, daardoor is het een meerwaarde om het ook daadwerkelijk te gaan gebruiken. De inhoud sluit aan bij de behoeften van de medewerkers en de visie is samen met de medewerkers ontwikkeld. Doordat de handreiking alles omvattend is in de aanpak van middelengebruik versterkt de vormgeving van het product de inhoud.

Om de implementatie van het product vorm te geven is een korte video gemaakt. In deze video worden de hoofdlijnen van het product weergegeven, zodat de medewerkers weten waarvoor het product “middelen voor middelen” dient. Deze video is te bekijken via de hyperlink in bijlage twee. Om de medewerkers meer te bewegen tot het gebruik van de handreiking is ook een poster ontwikkeld. Op de poster staan de hoofdlijnen van de handreiking beschreven, en deze wordt in het kantoor van Linde 4 opgehangen. De poster is te zien in bijlage drie.

De implementatie van de handreiking moet zorgen voor een meer praktische en werkbare situatie op Linde 4. De handreiking is een hulpmiddel wat de medewerkers ter assistentie kunnen gebruiken op het moment dat middelengebruik aan de orde is. Het gebruik van de handreiking maakt het werk minder complex en meer overzichtelijk voor het team. Tijdens de ontwikkeling van de handreiking zijn de medewerkers betrokken.

Een handreiking vol praktische handvaten

De medewerkers hadden behoefte aan praktische handvaten. Volgens de literatuur is een handreiking ter assistentie of ondersteuning aan een probleem (encyclo, z.d.). Verhagen (2014) benoemd dat bij een concept-product rekening gehouden moet worden met de praktijksituatie en de complexiteit van de invoering. Binnen de handreiking wordt geen “nieuwe” informatie verstrekt. Echter waren de beschikbare instrumenten nog niet bekend bij de medewerkers. Toch kan de inschatting gemaakt worden dat de handreiking makkelijk in gebruik is. Het is ontwikkeld ter ondersteuning aan de medewerkers en de informatie is kort en bondig beschreven.

Bij het ontwerp van het product is rekening gehouden met de kleuren in de handreiking. De La Salle heeft als hoofdkleur blauw in het logo, daardoor is de hoofdkleur van de handreiking ook blauw. In de tekst van de handreiking zijn bij de visie en de tips en tricks over de motiverende gespreksvoering woorden onderstreept. Dit is gedaan om deze woorden meer kracht bij te zetten, waardoor de medewerkers gemakkelijker de essentie van de tekst begrijpen en gericht kunnen zoeken naar begrippen. De beschikbare instrumenten en mogelijkheden tot interventie zijn allen apart beschreven in een losstaand vak. Hierdoor wordt meer duidelijkheid geschept, zodat de medewerker meer overzicht heeft. In de bijlage van de handreiking is per beschikbaar middel (tabak, alcohol, drugs & gaming) beschreven wat de symptomen van (veelvuldig) gebruik zijn. Deze middelen worden verduidelijkt door een illustratie waardoor een beeld bij het middel gevormd kan worden.

LITERATUUR

- Bakker, C., Meertens, E., (2014) *IKZ integrale kwaliteitszorg en verbetermanagement*. (6^e druk) Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- De La Salle. (z.d.) *Missie&visie*. Geraadpleegd op 06-01-2017 van, <http://www.de-la-salle.nl/over-de-la-salle/missie-visie-amp-kernwaarden>.
- Donk, C, van der., Lanen, B, van., (2012) *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. (1^e druk) Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Encyclo. (z.d.) *definitie handreiking*. Geraadpleegd op 09-01-2017 van, <http://www.encyclo.nl/begrip/handreiking>.
- Koraalgroep. (z.d) *Wie is koraalgroep?*. Geraadpleegd op 11-01-2017 van, <https://www.koraalgroep.nl/wie-is-koraal-groep>.
- Meije., D, Doreleijers, T., Brink, W, van den., Wits, E., Wijngaarden, B, van., Glint, G, van de., (2016) *Richtlijn middelengebruik voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. (1^e druk) Trimbos: Utrecht.
- Migchelbrink, F., (2012) *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn* (16^e druk) Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Nagel, J, van der., Trentelman, M., Kemna, L., & Didden, R., (2013) *Middelengebruik bij cliënten met een verstandelijke beperking*. Nederlands tijdschrift geneeskunde, 1-5.
- Pater, L., Roest, S., Dubbeldam, S., & Verweijen, M., (2008) *Implementeren: Het speelveld in de praktijk*. (1^e druk) Utrecht: Uitgeverij Lemma BV.
- Veen, M, van der., Goijarts, F., (2012) *Motiverende gespreksvoering voor sociaal-agogisch werk*. (1^e druk) Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Verbeek, G., (2006) *Het spel van kwaliteit en zorg*. (5^e druk) Maarsen: Elsevier gezondheidszorg.
- Verhagen, P., (2013) *Kwaliteit met beleid: Basisboek voor sociale studies*. (2e druk) Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Verhagen, P., (2014) *Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn: Van signaal naar succesverhaal*. (1e druk) Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Bijlagen

Bijlage één: De handreiking middelen voor middelen.

Door de grote en samenhang van het bestand is de handreiking te zien vanaf de volgende pagina.

De La Salle

onderdeel van Koraal Groep

Middelen voor middelen -
verantwoordingsverslag

Niels Massar

Niels Massar en Nina Wanders

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Boxtel, Januari 2017

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	19
<u>Een open klimaat met grenzen en “het gesprek” als middelpunt</u>	20
<u>Coachen bij gedragsverandering</u>	21
<u>Middelengebruik, gaming en de signalen</u>	23
<u>Preventie door voorlichting</u>	24
<u>Geïndiceerde preventie</u>	25
<u>Excessief gebruik</u>	27
<u>Literatuur</u>	28
<u>BIJLAGE ÉÉN: SIGNALERINGSLIJST</u>	29

INLEIDING

Deze handreiking is ontwikkeld om medewerkers te ondersteunen in hun handelen bij middelengebruik door jongeren. Door het gebruik van deze handreiking kunnen medewerkers de basishouding aanpassen aan de behoeften van jongeren én krijgen zij meer zicht op een passend instrument. In de handreiking, middelen voor middelen, wordt allereerst de visie van Linde 4 beschreven. Daarna worden de stadia van verandering, met daarbij tips en tricks voor het toepassen van de motiverende gespreksvoering, beschreven. Om medewerkers te ondersteunen bij het signaleren van middelengebruik en/of gaming zijn de algemene signalen beschreven. Deze staan nog specifieker beschreven in de bijlage. Als laatst worden de mogelijkheden benoemd om “zorg op maat” te kunnen bieden als middelengebruik en/of gaming aan de orde is. Dit is opgedeeld in preventie door voorlichting, geïndiceerde preventie en excessief gebruik.

EEN OPEN KLIMAAT MET GRENZEN EN “HET GESPREK” ALS MIDDELPUNT

De visie van Linde 4:

Geen enkel gebruik is risicoloos, echter is middelengebruik en gaming een onderdeel binnen de huidige samenleving. Binnen Linde 4 wordt verwacht dat jongeren meewerken aan hun behandeling. Het team hecht meer belang aan het ‘in gesprek gaan’ met de jongeren wanneer middelengebruik en gaming aan de orde is. Door een open klimaat te creëren binnen Linde 4 worden jongeren uitgenodigd om te spreken over middelengebruik en gaming. Toch hebben “onze” jongeren grenzen nodig bij middelengebruik en gaming. Het team van Linde 4 neemt daarbij het standpunt in, dat wanneer een jongeren onder invloed binnen Linde 4 aanwezig is, en belemmerend is voor de groepsdynamiek of niet aanspreekbaar is, de desbetreffende jongere wordt verwezen naar zijn of haar kamer.

Zorg dat de visie binnen het team regelmatig besproken wordt zodat iedereen betrokken en gehoord wordt.

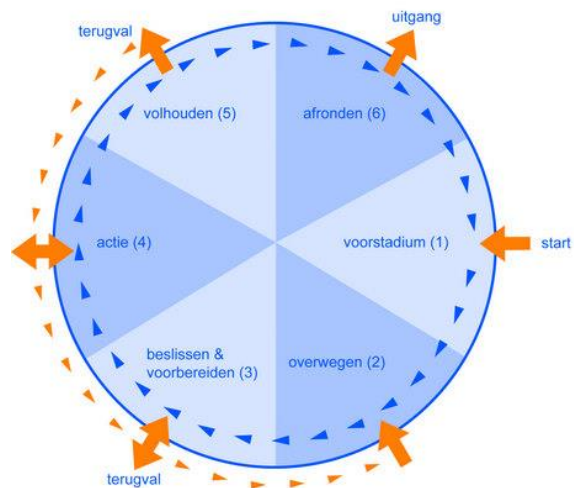
COACHEN BIJ GEDRAGSVERANDERING

Motiverende gespreksvoering:

Hieronder wordt beknopt uitgelegd hoe de motiverende gespreksvoering werkt en waar je rekening mee dient te houden. De La Salle is bezig met het ontwikkelen van een training omtrent motiverende gespreksvoering. Je zou dus in het leercentrum kunnen kijken of deze module al beschikbaar is. Overleg dan met je teamleider over eventuele deelname.

Gedragsverandering loopt vaak volgens een vast patroon, de stadia van verandering kunnen houvast bieden bij het inschatten waar een jongere staat in zijn proces van gedragsverandering en wat de jeugdige daar bij nodig heeft.

- 1) Voorstadium: Er hoeft niets te veranderen. Het gedrag heeft vaak meer voor- dan nadelen. Dit kan overkomen als ontkennen van het probleem. Groepsopvoeders dienen te werken aan de relatie; reduceer eventuele weerstand en bezwaren. Vergroot het probleembewustzijn door informatie te geven en vergroot het gevoelde belang van verandering.
- 2) Overwegen: De jongere overweegt verandering maar heeft nog niet besloten iets te doen of hij heeft gemengde gevoelens (ambivalentie). Groepsopvoeders dienen het bestaan van ambivalentie te erkennen. Onderzoek het huidige gedrag en persoonlijke doelen of waarden van de jongere. Bespreek ook de voor- en nadelen en onderzoek samen hoe de cliënt zou kunnen experimenteren met een nieuwe aanpak.
- 3) Beslissen & voorbereiden: De jongere bereidt zich voor op de verandering. Een plan van aanpak kan helpen het vertrouwen te vergroten. De jongere stelt vragen over de aanpak en/of vraagt hoe anderen het aanpakken. Groepsopvoeders dienen te werken aan het zelfvertrouwen van de jongere. Reduceer grote doelen tot haalbare subdoelstellingen, en maak de stappen concreet. Onderdruk de neiging om door te drukken, en volg het tempo van de jongere. Help bij de planning, en bouw succeservaringen in.

- 4) Actie: De jongere onderneemt zelf acties in de richting van verandering, ook loopt hij tegen uitdagingen aan die hem verleiden om terug te vallen. Groepsopvoeders stimuleren en steunen de pogingen om zaken anders aan te pakken. Check of doelen worden behaald en stel ze zo nodig bij. Help bij de planning van activiteiten die erop zijn gericht om het gedrag vol te houden.
- 5) Volhouden: De jongere moet de verandering zien vast te houden en uit te bouwen. Hij moet probleemsituaties leren oplossen. Tijdelijke terugval en teleurstellingen horen erbij. Groepsopvoeders blijven de activiteiten van de jongere ondersteunen. Ook worden de teleurstellingen en tegenslagen besproken, en kijk hoe de jongere ze de volgende keer kan pareren. Bij een terugval gaat de groepsopvoeder zonder gevoelens er op in, zodat het gevoel van mislukking en schaamte niet wordt vergroot.
- 6) Afronden: De jongere heeft zijn doel tot gedragsverandering behaald. Groepsopvoeder blijft ondersteunen en stimuleren om de jongere de gedragsverandering vol te laten houden.

Motiverende gespreksvoering draait om:

- Samenwerken
- Uitlokken van motivatie en competentie
- Autonomie bevestigen
- Handelen vanuit

MIDDELENGEBRUIK, GAMING EN DE SIGNALLEN

Jongeren zullen altijd proberen om de signalen van middelengebruik en gaming te maskeren. Daarbij is het vaak moeilijker om het te signaleren bij jeugdigen die vaker gebruiken. Dit komt doordat jongeren gewend raken aan de stoffen. Over het algemeen zijn er meerdere signalen die overeenkomen bij (problematisch) middelengebruik en/of gaming:

- Niet houden aan dagelijkse afspraken.
- Opbouw van (geld) schulden.
- Moeilijker uit bed kunnen komen.
- Vaak liegen over bezigheden.
- Gedragsverandering wanneer niet “voldaan” kan worden aan de behoefte.

Bovenstaande punten zijn algemene signalen die voorkomen wanneer bij jongeren (problematisch) middelengebruik en/of gaming plaats vindt. In bijlage één staan de signalen per middel uitgewerkt, met daarbij een foto om een beter beeld te kunnen vormen van het middel. Daarbij moet wel benoemd worden dat veel middelen op elkaar lijken, of diverse raakvlakken hebben met elkaar. Om de middelen fysiek van elkaar te onderscheiden is altijd onderzoek nodig door een laboratorium. Op het moment dat middelen fysiek worden gesignaleerd binnen de behandelgroep zal altijd contact opgenomen moeten worden met de teamleider en/of behandelcoördinator, mochten deze niet aanwezig zijn moet er contact worden opgenomen met de algemene dienst.

PREVENTIE DOOR VOORLICHTING

In het kader van preventie omtrent middelengebruik en gaming zijn verschillende mogelijkheden beschikbaar gesteld door De La Salle. Hieronder wordt een korte uitleg gegeven over de beschikbare instrumenten, en hoe je deze kan verkrijgen binnen De La Salle.

Trip

Een bordspel waarbij op een laagdrempelige manier een gesprek gevoerd kan worden over alcohol en drugs. De vragen zijn onderverdeeld in vier categorieën:

- Kennis (wat weet jij?)
- Vaardigheden (wat doe jij?)
- Mening (wat vindt jij?)
- Stellingen

Het spel kan gespeeld worden met 3-7 spelers. Mocht je het spel willen spelen, dan kan je behandelcoördinator navraag doen om het spel bij Linde 4 te krijgen.

“Kikbox” Bekijk ’t nuchter

Een voorlichtingspakket waarin verschillende hulpmiddelen worden aangeboden om voorlichting over alcohol & drugs te kunnen geven. In dit pakket zitten o.a.:

- Afbeeldingen van drugs & alcohol
- DVD over drugs & alcohol
- Brochures over middelen
- Kaarten met uitleg over de werking van drugs & alcohol
- Een kwartetspel ondersteunend aan het gesprek over middelen.

Mocht je gebruik willen maken van de Kikbox, dan kan je behandelcoördinator navraag doen om deze materialen bij Linde 4 te krijgen.

Voorlichting door Novadic Kentron

Er kan contact gezocht worden met de contactpersonen vanuit Novadic Kentron om voorlichting te geven aan jongeren over middelengebruik. Tijdens deze voorlichting worden de middelen, en de werking daarvan, besproken. In afstemming met de medewerkers kunnen specifieke onderwerpen verdiepend besproken worden. Wanneer behoefte is aan een ervaringsdeskundige kan dat ook worden aangevraagd.

Mocht je gebruik willen maken van een voorlichting door Novadic Kentron, dan kan je behandelcoördinator navraag doen om deze voorlichting te realiseren bij Linde 4.

GEÏNDICEERDE PREVENTIE

Geïndiceerde preventie is specifiek voor jongeren, waarbij middelengebruik en/of gaming aan de orde is. De instrumenten die hieronder beschreven worden zijn allemaal gericht op het inzichtelijk maken van het middelengebruik, of gericht op gedragsverandering. Daarbij moet wel benoemd worden dat het belangrijk is voor de medewerkers om te werken met behulp van de motiverende gespreksvoering. Deze methodiek is gericht op het laten uitspreken van verandertaal door jongeren. Enkele pagina's hiervoor, onder coachen bij gedragsverandering, worden handvaten beschreven die de medewerkers kunnen ondersteunen in hun handelen.

Contact met Novadic Kentron

Er kan altijd contact gezocht worden met Novadic Kentron. Het contact kan op verschillende manieren vorm gegeven worden. Eén van de opties is dat een medewerker van Novadic Kentron aansluit tijdens een casusbespreking. Dit kan individueel of tijdens een teamoverleg.

De andere mogelijkheid is dat de "Motivier" wordt ingezet. Dat zijn een viertal gesprekken waarbij de medewerker van Novadic Kentron probeert de voor- en nadelen inzichtelijk te maken, en een poging doet om de motivatie tot verandering te vergroten. Wanneer de Motivier is afgerond, kan de mogelijkheid bekeken worden om verdere behandeling in te zetten.

Novadic Kentron kan ook ingeschakeld worden bij het ondersteunen van de ouders en/of verzorgers van de jeugdige. Hierin is wel aan te raden om altijd het contact met de betrokken maatschappelijk werker te zoeken om de juiste afstemming te vinden binnen de casus.

Mocht jij in schatten dat bovenstaande opties helpend zouden kunnen zijn bij de één van de jongeren, neem dan contact op met de behandelcoördinator om de mogelijkheden te bespreken.

SumID-Q

De SumID-Q is een functieanalyse voor mensen met een licht verstandelijke beperking waarbij middelengebruik aanwezig is. Hiermee worden verschillende vlakken inzichtelijk gemaakt zoals:

- Welke drugs kent hij of zij?
- Wat wordt er in zijn of haar omgeving gebruikt?
- Wat weet je van drugs en wat gebruikt hij of zij zelf?
- Wat zijn de risico's en/of gevolgen van gebruik?
- Wat is de motivatie tot verandering?

De materialen voor het invullen van de SumID-Q zijn beschikbaar vanuit De La Salle. Mocht je hier gebruik van willen maken, neem dan contact op met je behandelcoördinator.

Sterker dan de kick

Sterker van de kick is een training om mensen met een licht verstandelijke beperking en verslavingsproblematiek te motiveren tot gedragsverandering. De training is opgebouwd uit 10 bijeenkomsten, waarvoor specifieke werkbladen zijn ontwikkeld. De bijeenkomsten duren ongeveer 45 a 60 minuten, en zijn erg afwisselend van inhoud.

De training is gericht op het vergroten van de motivatie tot gedragsverandering. Na afloop van de training laten jongeren een kwalitatief betere motivatie zien dan voorafgaand aan de training.

Mocht je interesse hebben om deze training in te zetten bij een jongere, neem dan contact op met je behandelcoördinator om de mogelijkheden te bespreken.

Urine controles

Binnen De La Salle zijn ook urine controles beschikbaar. Hiervoor heb je twee verschillende testen:

- *Sneltest*: Deze is minder nauwkeurig, en toont aan welke middelen er in de urine worden aangetroffen.
- *Labtest*: Hierbij worden twee buisjes gevuld, en afgegeven bij de medische dienst. Hierna kunnen de precieze waarden, van specifieke middelen, worden opgevraagd.

Het inzetten van urine controles kan erg verhelderend werken, echter moet altijd de reden van de test helder zijn. Probeer de testen in samenspraak met de jongeren in te zetten, en niet ter controle (waarheidsbevinding) van de jongeren.

De urine controles zijn verkrijgbaar bij de medische dienst.

EXCESSIEF GEBRUIK

Bij excessief gebruik staat vaak alles in het teken van het middelengebruik en/of gaming. Op dit moment staat het gebruik op de voorgrond en komen jongeren niet of nauwelijks toe aan hun dagelijkse routine. Jongeren zullen dan ook “alles” in staat stellen om te kunnen voldoen aan hun behoefte. Kenmerkend is dat jongeren het grootste gedeelte van de dag bezig zijn met behoeftebevrediging en agressiviteit kunnen tonen wanneer niet voldaan kan worden aan de behoefte van de verslaving.

Wanneer dit aan de orde is moet het team gaan bespreken of behandeling binnen De La Salle nog toereikend is. Vaak wordt gesignaleerd dat De La Salle niet de zorg kan bieden die deze jongere op dit moment nodig heeft. In samenspraak met het team, de behandelcoördinator en de jeugdige zal gekeken worden naar een passende oplossing. Het kan helpend zijn om in samenspraak met de jongere te kijken naar de opties uit de samenwerking met Novadic Kentron. Zo kan gekozen worden om de jongere aan te melden voor:

- Detox-programma: Een jeugdigen kan een detox-programma (afkick programma) volgen bij Kentra 24. Dit kan zowel middels een opname of via een ambulant traject. Bij een opname betekent dit dat een jeugdige voor drie weken opgenomen wordt in de verslavingskliniek en dat het eerste doel is om te stoppen met middelengebruik en dat er geen ontwenningssverschijnselen meer zijn. In een verslavingskliniek wordt een jeugdige ondersteund bij het detoxen in een veilige, gecontroleerde omgeving. Gedurende dit detox-programma kunnen jeugdigen deelnemen aan verschillende cursussen en wordt dit programma aangevuld met medische en/of psychologische zorg. Tijdens dit detox-programma kunnen problemen van de jeugdigen beter in kaart gebracht worden waardoor er in het vervolg mogelijk nog een (dag)behandeling geadviseerd kan worden.
- (Dag)behandeling: Na een detox-programma kan er een inschatting gemaakt worden of de jeugdigen zijn/ haar behandeling kan voortzetten binnen De La Salle of dat er specifieke behandeling nodig is vanuit Novadic-Kentron. Er zal dan een opname binnen de jongerenkliniek in Sint-Oedenrode volgen. In deze kliniek kunnen 32 jongeren worden opgenomen, verdeeld in leefgroepen van maximaal negen personen. Daarnaast zijn er acht plaatsen voor dagbehandeling. In de kliniek wordt een compleet dagprogramma aangeboden. In gemiddeld drie maanden wordt ingegaan op alle aspecten van het leven (wonen, werk, opleiding, hobby's, enzovoorts). Ouders worden tevens actief betrokken bij de behandeling. Het behandelteam bestaat uit sociotherapeuten, psychologen, orthopedagogen, artsen, maatschappelijk werkers, gezinstherapeuten, nurse practitioners en docenten/coaches. Tijdens de behandeling kunnen de volgende activiteiten plaatsvinden: gezinsbehandeling, groepstherapie, sociale vaardigheidstraining, zelfstandigheidstraining, omgaan met geld, medische behandeling en leer- en werktrajecten. Jeugdigen verblijven 24 uur per dag in de kliniek. Het dagprogramma wordt gevuld met 'vakken' die gericht zijn op leren en ontspanning. De vakken die jongeren volgen zijn: leefstijltraining, sporten, onderwijscoaching, arbeidsmarktcoaching, medische begeleiding, psychologische begeleiding en vaktherapieën (muziektherapie en psychomotorische therapie). Het programma wordt zeven dagen per week aangeboden. Er is verlof is mogelijk, maar niet vanzelfsprekend. Dit wordt individueel afgestemd.

WANNEER ÉÉN VAN DE BOVENSTAANDE OPTIES EEN MOGELIJKHEID ZOU KUNNEN ZIJN IS HET BELANGRIJK DAT HIEROVER DE AFSTEMMING WORDT GEZOCHT BINNEN DE SAMENWERKING MET NOVADIC KENTRON. HET IS BELANGRIJK DAT JONGEREN HIERIN ZELF EEN KEUZE KRIJGEN, OOK OMDAT ZIJ ZELF MOETEN/ WILLEN 'VERANDEREN'.

LITERATUUR

- M, Veen, van der,. & F, Goijarts,. (2012) *Motiverende gespreksvoering voor sociaal-agogisch werk*.
- Nederlands jeugd instituut (2016) *Richtlijn middelengebruik – onderbouwing*.
- De La Salle (2015) *Beleidsnotitie: (problematisch) middelengebruik & gaming*.
- Drugsinfoteam (2016) *Signalen en symptomen afzonderlijke middelen*.

BIJLAGE ÉÉN: SIGNALERINGSLIJST

Tabak	
Middelen	Signalen
• Shag • Sigaretten • Sigaren	• Nicotinegeur • Verminderde conditie • Sigaretten, shag of sigaren in bezit hebben • Een aansteker in bezit hebben • Hoesten • Onrustig, chagrijnig wanneer niet aan de behoefte wordt voldaan

Softdrugs	
Middelen	Signalen
• Wiet 	• Rode ogen • Droge mond • Grote pupillen • Loom • Hevige angst/paranoia • Misselijkheid • Vermindering concentratie/ kort termijngeheugen • Gedragsverandering (apathisch of erg druk) • Bezit van lange vloeï, waterpijp of/ en hasjpijpjes • Andere muziekkeuze • Dagbesteding verwaarlozen • Veel “zogenaamd” ziek • Afgescheurde vloeï verpakkingen • Moeilijk uit bed kunnen komen • Emotioneel worden • Slappe lach • Vreetkick • Traagheid in handelen en communicatie • De rode draad van het gesprek niet kunnen vasthouden
• Hasj 	

Middelen	Harddrugs	Signalen
• Harddrugs (algemeen)		• Bewustzijnsveranderingen • Stemmingsveranderingen • Pupillen verwijden of vernauwen • Zweeten • Onvermoeibaar • Sneller intiem • Droge keel/mond • Misselijkheid • Coördinatieproblemen • Verminderde eetlust • Spierspanning • Verminderde pijnbeleving • Spierspanningen • Verminderde pijnbeleving • Oververmoeidheid • Ademhalingsproblemen • Impulsiviteit • Agressiviteit
• Amfetamine (speed) 		• Gespannen • Kauwbewegingen • Knarsetanden • Geïrriteerd • Hyperactief • Plotseling vergroot zelfvertrouwen

• Cocaïne 	• Meer energie en zelfvertrouwen • Geprikkeld neusslijmvlies • Opgefokt gedrag Bij zwaar gebruik: • Geldproblemen • Rusteloosheid • Irritatie • Uitputting • Neerslachtigheid • Agressie
• Heroïne 	• Vernauwde pupillen • Onverschilligheid/sufheid • Sterk in zichzelf gekeerd • Langzame hartslag en ademhaling
• Xtc (mdma) 	• Trekkende kaarspieren • Veel slikbewegingen maken • "strak staan" • Grote pupillen • Energierijk • Euforisch • Sneller intiem en vertrouwelijk met anderen

• LSD 	• Verandering van bewustzijnstoestand • Verlies van grip op werkelijkheid • Grote pupillen • Moeite met focussen • Verwarring • Snel veranderende emoties • Duizelig en misselijk • Spanning, angst en/of paniek • Transpireren
• Paddo's 	• Contact met de werkelijkheid is verloren wat betreft handeling, communicatie & gedachten.
• 4FMP 	• Euforisch • Droge mond • Verminderde eetlust • Strakke kaken • Vergrote pupillen • Hallucinaties • Hoofdpijn • Misselijkheid

• Ketamine 	• Verdovend • Dissociatieve werking • Misselijkheid • Verstoorde motoriek • Hallucinaties • In slaap vallen • Gevoel van uit het lichaam treden
• Lachgas 	• High • Opgewekt & lacherig • Misselijkheid • Flauwvallen • Hallucinaties • Duizeligheid • Verslapping van de spieren
• GHB 	Bij "normale" dosis: • Vrolijk • Seksueel opgewonden • Veel praten • Ontspannen Bij "hoge" dosis: • Transpireren • Gezichtstrekken • Zwalken • Misselijk • Rillingen • Bewustzijnsstoornis
• Poppers 	• Seksueel opgewonden • Ontspannen/spierverslapper • Moeite met scherp zien • Hoofdpijn/misselijkheid • Warm gevoel

Gaming	
Middelen	Signalen
• Computer • Xbox • PlayStation • Wii • Telefoon	• Oogt vermoeid • Veel op zichzelf • Gefrustreerd wanneer niet voldaan kan worden aan behoefte • Dagelijkse afspraken worden niet nageleefd. • Ongezellig in huis • Rugpijn • Verstoord dag/nacht ritme

Bijlage twee: de implementatie video

Via de onderstaande hyperlink is de implementatie video te zien.

<https://www.youtube.com/watch?v=WnvBJ5zjILc&rel=0>

Bijlage drie: poster

